МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СИЛАБУС ВИБІРКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ЕКОНОМІКА ЕНЕРГЕТИКИ»

Мова навчання – ***українська***

Шифр та найменування галузі знань **С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини» (за спеціалізаціями)**

Код та найменування спеціальності ***С1.01 «Економіка»***

Освітньо-наукова програма Економіка

Ступінь вищої освіти ***доктор філософії***

Затверджено на засіданні

Ради спеціальності С1 "Економіка та міжнародні економічні відносини (С1.01 Економіка)"
Протокол №1 від 29.08.2025

Реєстраційний номер у відділі аспірантури і докторантури

-С1-2025А

1. Загальна інформація

Кафедра: Кафедра національної та міжнародної економіки

Викладач: **Самофатова Вікторія Анатоліївна,** професор кафедри національної та міжнародної економіки, доктор економічних наук

Профайл

Контакти:
kafedraekon_01@ukr.net,
048-712-40-15

Освітній компонент викладається на *1* курсі у *1* семестрі
Кількість: кредитів - 6, годин – 180

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	семінарські
денна	60	30	30
заочна	24	10	14
Самостійна робота, годин	Денна – 120		Заочна – 136

Розклад занять

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Економіка енергетики» є однією з фахових дисциплін економічного циклу, що спрямована на формування у здобувачів поглиблених знань про економічні закономірності функціонування енергетичного сектору, механізми формування цін і тарифів на енергоресурси, особливості інвестування в енергетичні проєкти та оцінювання їхньої економічної ефективності. Особлива увага приділяється питанням енергетичної безпеки, енергоефективності, розвитку відновлюваних джерел енергії та сталого розвитку енергетичних систем. Компонент забезпечує розвиток дослідницьких і аналітичних компетентностей, необхідних для проведення наукових досліджень, обґрунтування управлінських рішень і розроблення економічних механізмів модернізації енергетичної галузі.

Освітній компонент «Економіка енергетики» базується на знаннях, отриманих здобувачем вищої освіти в результаті вивчення освітніх компонентів «Економічна діагностика» та «Моделювання економічних процесів», що вивчалися у магістратурі.

3. Мета освітнього компоненту

Мета освітнього компоненту – є формування поглиблених знань і дослідницьких компетентностей щодо економічних закономірностей функціонування енергетичного сектору, оцінювання ефективності енергетичних проєктів, аналізу енергетичних ринків і політики та обґрунтування наукових рішень для забезпечення енергоефективності, енергетичної безпеки й сталого розвитку.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Методологія наукових досліджень» здобувач отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в Стандарті вищої освіти зі спеціальності № 051 «Економіка» та освітньо-науковій програмі «Економіка» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти підготовки докторів філософії з економіки.

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення , що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та

академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК 1. Здатність виконувати оригінальні дослідження.
СК 2. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.
СК 4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.
СК 5. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.
СК 7. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні наукові проєкти в економіці та дотичні до неї міждисциплінарні підходи, проявляти лідерство та відповідальність при їх реалізації; комерціалізувати результати наукових досліджень та забезпечувати дотримання прав інтелектуальної власності.
СК 8.* *Здатність генерувати інноваційні рішення з підвищення ефективності функціонування соціально-економічних систем, оптимізувати такі рішення та оцінювати їх ефективність.*

Програмні результати навчання:

ПРН2. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напряму.
ПРН9. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обгрунтування висновків належні докази, зокрема результати теоретичного аналізу, емпіричних досліджень і математичного та /або комп'ютерного моделювання, наявні літературні дані.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1 Перелік лекційних завдань

Тема	Зміст теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовний модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ТА ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ			
1	Теоретико-методологічні засади економіки енергетики та її роль у забезпеченні економічного розвитку	2	1
2	Структура, моделі функціонування та інституційні особливості енергетичних ринків	4	1
3	Економічні механізми ціноутворення, тарифного регулювання та формування конкурентного середовища в енергетиці	2	2
4	Інвестиційні процеси та фінансово-економічні механізми розвитку енергетичної інфраструктури	4	2
5	Енергетична безпека, економічна стійкість та управління ризиками в умовах трансформації енергетичного сектору	4	-
Змістовний модуль 2. ЕКОНОМІЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИКИ			
6	Економіка відновлюваної енергетики: моделі фінансування, інвестиційне стимулювання та конкурентоспроможність	4	2
7	Економічні механізми декарбонізації енергетики та регулювання викидів парникових газів	2	-
8	Цифрова трансформація енергетики: економічна оцінка інновацій, інтелектуальних мереж і нових бізнес-моделей	4	-
9	Методичні підходи до оцінювання економічної ефективності, екологічних і соціальних результатів сталого розвитку енергетики	4	2
Разом за ОК:		**30**	**10**

5.2 Перелік семінарських занять

		Кількість годин

№ з/п	Назва семінарського заняття	денна	заочна
1	Енергетика в системі національної економіки: економічна роль, закономірності розвитку та вплив на макроекономічні показники		-
2	Енергетичні ринки: моделі функціонування, конкуренція та інституційне регулювання		2
3	Ціноутворення та тарифна політика в енергетиці: економічні інтереси виробників, споживачів і держави		2
4	Інвестиційні рішення в енергетиці: джерела фінансування, оцінювання проєктів та розвиток інфраструктури		-
5	Енергетична безпека та економічна стійкість: оцінювання ризиків і механізми адаптації енергетичного сектору		2
6	Економічні моделі розвитку відновлюваної енергетики: інвестиційне стимулювання, фінансування та конкурентоспроможність		2
7	Економічні інструменти декарбонізації енергетики: вуглецеве ціноутворення, торгівля квотами та стимулювання скорочення викидів		2
8	Економічна оцінка цифрових інновацій в енергетиці: інтелектуальні мережі, цифрові технології та нові бізнес-моделі		-
9	Оцінювання економічної ефективності та сталого розвитку енергетичних проєктів: екологічні й соціальні критерії		-
Всього за ОК:		**30**	**14**

5.3 Перелік завдань до самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Трансформація енергетичних ринків в умовах глобальних економічних змін»	10	10
2	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Декарбонізація економіки та її вплив на конкурентоспроможність енергетичного сектору»	10	10
3	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Економічні наслідки енергетичних криз та механізми адаптації енергетичних систем»	10	10
4	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Розвиток розподіленої генерації: економічні переваги, обмеження та перспективи»	20	20
5	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Енергетична бідність: причини виникнення та інструменти економічної політики»	10	20
6	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Економічні механізми стимулювання впровадження енергоощадних технологій»	10	10
7	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Вуглецеве ціноутворення як інструмент трансформації енергетичного сектору»	10	10
8	Підготовка реферативного конспекту за проблемно-орієнтованою темою: «Економічні засади відновлення та модернізації енергетичної інфраструктури України»	10	10
9-10	Виконати 2 презентації (есе) за індивідуальними темами.	30	36
Всього за ОК:		**120**	**136**

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах вхідного, поточного і підсумкового контролів.

Вхідний контроль якості навчання здійснюється на початку курсу проведенням перевірки залишкових знань здобувачів за ОК, що забезпечують вивчення даного освітнього

компоненту (діагностика первинних знань здобувачів).

Формами поточного контролю є:

- *письмові контрольні роботи за окремими темами або модульні контрольні роботи;*
- *виконання і захист індивідуальних завдань;*
- *усне опитування.*

Підсумковий контроль – ***екзамен.***

Здобувач має право отримати екзамен, якщо він виконав протягом семестру всі види навчальної роботи без порушення встановлених термінів та отримав позитивну (за національною шкалою) підсумкову рейтингову оцінку.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ		
Лекційний курс	6	6
Семінарські заняття	9	7
Самостійна робота*	10	12
Тест	10	10
Всього за змістовний модуль 1	**35**	**35**
Змістовний модуль 2. СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		
Лекційний курс	6	5
Семінарські заняття	9	7
Самостійна робота*	10	13
Тест	10	10
Всього за змістовний модуль 2	**35**	**35**
Екзамен	**30**	**30**
Всього	**100**	**100**

*Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 Положення про порядок перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) в Одеському національному технологічному університеті.

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів

Підсумковий контроль – екзамен.

27-30 балів	Якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру	відмінно
23-26 балів	Здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності	дуже добре
	Здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними уміннями та навичками для вирішення	задовільно

Критерії оцінювання аудиторних занять (лекцій та семінарських, за одне заняття)

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової бесіди на лекціях та відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

0,8 – 1,0	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки	відмінно
0,9 – 0,8	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі з незначними помилками. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	дуже добре
0,7– 0,6	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	добре
0,5– 0,4	Здобувач доволі фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання ОК, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	достатньо
0,3-0,0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	незадовільно

Самостійна робота (оцінювання однієї самостійної роботи - денна форма навчання – 4 роботи 1 модуль; 5 робіт 2 модуль; заочна форма навчання 2 роботи 1 модуль; 3 роботи 2 модуль)

1,8 – 2 бали	*Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді*	відмінно
1,5 – 1,7 балів	*Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності*	дуже добре
1,2– 1,4 балів	*Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки*	добре
0,8– 1,1 балів	*Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки*	достатньо
0,0 – 0,7 балів	*Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді*	незадовільно

Тестування (під час модульного контролю**)**

10,0 – 8,0	*100 - 81 % правильних відповідей*	відмінно
7,0 – 5,0	*80 – 64 % правильних відповідей*	дуже добре
4,0 – 2,0	*63 – 55 % правильних відповідей*	добре
1,0 – 0,8	*54 – 43 % правильних відповідей*	достатньо
0,7 – 0	*42 – 0% правильних відповідей*	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

***Лекційні заняття**: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія; Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально- демонстративний метод, проблемний виклад.*

***Семінарські заняття**: аналіз конкретних ситуацій (проблемних, звичайних, нетипових); групове обговорення питання; дискусії, виконання ситуаційно-розрахункових задач, інтерактивні методи навчання (проблемне навчання, робота в малих групах, кейс-метод, мозговий штурм, проєктний метод), тренінг, технології ситуативного моделювання, технології опрацювання дискусійних питань*

***Самостійна робота**: робота з навчально-методичними матеріалами, робота зі статистично-аналітичними звітами, науково-дослідна робота студентів (методи пізнання, аналогій, оцінка, ілюстрація тощо), складання скетчів за темами лекцій, реферування, конспектування).*

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

1. Мельник Л.Г. Економіка енергетики. Підручник. За ред. Л.Г. Мельника, І.М. Сотник. Суми: Університетська книга, 2024. 378 с.
2. Нетрадиційна енергетика: основи теорії та задачі: навч. посіб. / Д. Л. Дудюк, С. С. Мазепа, Я. М. Гнатишин. Львів : "Магнолія 2006", 2024. 188 с.
3. Ресурсозберігаюча енергетика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / В. П. Іваницький, О. В. Лукша, І. І. Чичура, Р. О. Мешко ; Держ. вищ. навч. заклад "Ужгородський національний університет". Ужгород : УжНУ, 2023. 152 с.
4. Сталий розвиток: захист навколишнього середовища. Енергоощадність. Збалансоване природокористування [Електронний ресурс] : кол. монографія / [авт. кол. : М. М. Мадані, та ін.] ; за ред. М. С. Мальованого ;Нац. ун-т "Львівська політехніка", Ін-т сталого розвитку ім. В. Чорновола, Захід. наук. центр НАН України і МОН України, Львів. обл. орг. Всеукр. Екологічної Ліги. Online-вид. Київ : Ярославенко Я. В., 2024. 420 с.
5. Тюрин О.В. Системи обробки економічної інформації [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. В. Тюрин, О. Ю. Ахмеров ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2021. 358 с.

Додаткові:

1. Офіційний веб-портал «Законодавство України» https://zakon.rada.gov.ua/laws
2. Урядовий портал https://www.kmu.gov.ua/
3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України https://minjust.gov.ua/
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
6. International Energy Agency (IEA). https://www.iea.org/energy-system
7. Валінкевич Н.В., Безсмертний С.О. Моделювання економічного розвитку енергетичних островів в умовах воєнного стану. Електронний науковий журнал. *Економічна парадигма.* 2026. №6 (110). С. 107-119.
8. Буряченко А., Славкова А. Реформування енергетичного сектору України для забезпечення сталого розвитку. *Modeling the development of the economic systems*. 2023. (4), 130–137. https://doi.org/10.31891/mdes/2023-10-17
9. Економіка енергетики [Текст] : навч. посіб. / С. Ю. Вігуржинська ; Одес. держ. акад. холоду. Одеса: ОДАХ, 2009. 117 с.
10. Енергетична стратегія України на період до 2035 року (проект) // Безпека та конкурентоспроможність: Біла книга енергетичної політики України / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. Київ: НІСД, 2014. 41 с.
11. Калініченко Л.Л. Європейські практики сталого розвитку: вектори для повоєнної відбудови економіки України. *Вісник економіки транспорту і промисловості.* 2025. №89. С. 26-36.
12. Карінцева О.І., Кубатко О.В., Балагуровська І.О., Дейнека А.В. Сестейнова трансформація економіки через розвиток альтернативної енергетики та адитивного виробництва. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Економічні науки. Вип. 3. (79). 2025. С.46-54. https://doi.org/10.32689/2523-4536/79-5.
13. Лагодієнко, в., Демченко, о., Пєчка, с., Шевченко В. Роль альтернативної енергетики в структурній трансформації економіки України. 2025. *Development Service Industry Management, 3*, 269-275. https://doi.org/10.31891/dsim-2025-11(39)
14. Ніколюк О. В., Лагодієнко Н. В., Демченко А. М. Сталий розвиток національної економіки України: виклики, ризики та перспективи. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. Вип. (3-4). https://doi.org/10.5281/zenodo.14876590
15. Передерій, Т. Цифрові інструменти для зеленої енергетики як драйвери сталого та інклюзивного розвитку регіонів. 2025. *Економіка та суспільство*, (80). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-160
16. Самофатова В.А. Забезпечення сталості та інклюзивності розвитку малого та середнього підприємництва в повоєнний період. *Економіка та суспільство.* 2023. №53. https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2596/2514
17. Самофатова В.А. Стратегічне управління сталим розвитком і безпекою агропродовольчої сфери. *Економіка та суспільство.* 2025. Вип. 74. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-138.
18. Самофатова В.А., Самофатов Г.І. Методологічні основи дослідження інноваційно-

інвестиційних стратегічних пріоритетів сталого розвитку агропродовольчої сфери в умовах невизначеності. *Інфраструктура ринку.* 2025. Вип.84. С.45-49. DOI: https://doi.org/10.32782/infrastruct84-8

19. Самофатова В.А., Самофатов Г.І. Реінжиніринг бізнес-процесів як метод стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств агропродовольчої сфери. *Причорноморські економічні студії.* Вип. 2025. Вип. 93.С.102-105. DOI: https://doi.org/10.32782/bses.93-16

20. Соціальна, поведінкова, адаптивна економіка: теорія та практика [Текст]: монографія / О. І. Павлов, Т. А. Кулаковська, В. А. Самофатова та ін.; за ред. О. І. Павлова; Одес. нац. акад. харч. технологій, Каф. економіки пром-сті. Одеса: Астропринт, 2016. 172 с.

21. Суходоля О. М., Харазішвілі Ю. М., Бобро Д. Г., Сменковський А. Ю., Рябцев Г. Л. Завгородня С. П. Енергетична безпека України: методологія системного аналізу та стратегічного планування, аналіт.доп.; за заг. ред. О. М. Суходолі. –Київ: НІСД, 2020. –178 с. Режим доступу: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-12/sukhodolia_energy_security_sayt-1.pdf.

22. Чернецька Т., Новосад Ю. Альтернативна енергетика Сполучених Штатів Америки в умовах глобальних викликів. *Міжнародна економічна політика.* 2018. №2. С. 72-108.

23. Шкурат М., Кузьменко Є. Класифікація країн світу за енергетично-економічними моделями розвитку. *Економіка та суспільство.* Вип. 90. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2026-90-19

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, Корпоративному кодексу ОНТУ, Кодексу академічної доброчесності ОНТУ Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ, Положення про порядок перезарахування результатів навчання (навчальних дисциплін) в ОНТУ, вимог ISO 9001:2015 та роботодавців.

Викладач /ПІДПИСАНО/ Вікторія САМОФАТОВА

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри національної та міжнародної економіки

Протокол від «29» серпня 2025 р. № 1

Завідувач кафедри /ПІДПИСАНО/ Тетяна КУЛАКОВСЬКА

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОНП *Економіка*
д.е.н., професор кафедри національної та міжнародної економіки /ПІДПИСАНО/ Олександр ПАВЛОВ